Vastaus Ulvilan Vasemmiston valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen työvoiman hyväksikäytön estämiseksi

Kaupunginhallitus 05.10.2026 § 235

Valmistelija Hallintopäällikkö Kirsi Sainio-Lehtimäki, puh. 044 7373 373

Ulvilan Vasemmiston valtuustoryhmä on valtuustoaloitteessaan 23.2.2026 § esittänyt, että Ulvilan kaupunki laatii selkeät ja sitovat ohjeistukset työehtojen polkemisen, työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjumiseksi kaupungin toiminnassa, alihankintaketjuissa ja hankinnoissa. Lisäksi aloitteessa esitetään alihankintaketjujen pituuden rajoittamisen selvittämistä, työehtosopimusten noudattamisen edellyttämistä koko hankintaketjussa sekä aktiivisen viranomaisyhteistyön vahvistamista hyväksikäyttötapausten estämiseksi ja uhrien auttamiseksi.

Työperäinen hyväksikäyttö, harmaa talous ja ihmiskauppa ovat vakavia yhteiskunnallisia ongelmia, joiden torjunta kuuluu ensisijaisesti poliisille, työsuojeluviranomaisille, Verohallinnolle, Maahanmuuttovirastolle sekä syyttäjäviranomaisille. Ihmiskaupasta säädetään rikoslain (39/1889) 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä. Työsyrjinnästä säädetään rikoslain 47 luvun 3 §:ssä ja kiskonnantapaisesta työsyrjinnästä 47 luvun 3 a §:ssä. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä säädetään laissa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011).

Kuntalain (410/2015) mukaan kunta vastaa toimintansa ja taloutensa järjestämisestä sekä voi hankintojaan ja sopimushallintaansa koskevilla ratkaisuilla edistää vastuullista toimintaa. Kunnalla ei kuitenkaan ole toimivaltaa suorittaa työsuojeluvalvontaa, työehtojen viranomaisvalvontaa tai rikostutkintaa.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 3 §:n mukaan hankintayksiköiden on järjestettävä hankintatoimintansa siten, että hankintoja toteutetaan taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti sekä ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintayksiköllä on mahdollisuus asettaa hankintasopimuksille työoikeudellisia ja sosiaaliseen vastuuseen liittyviä ehtoja. Hankintalain 80 ja 81 §:n mukaisesti tarjoaja voidaan sulkea tarjouskilpailusta lain tarkoittamien vakavien rikkomusten tai laiminlyöntien perusteella. Lisäksi hankintalain 98 § mahdollistaa hankintasopimuksen toteuttamista koskevien erityisehtojen asettamisen.

Tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua sekä työehtojen noudattamista. Lain perusteella tilaajan on ennen sopimuksen tekemistä varmistettava, että sopimuskumppani on hoitanut keskeiset lakisääteiset velvoitteensa.

Ulvilan kaupungissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä, tilaajavastuulakia sekä kaupungin hankintaohjeita. Ulvilan kaupunki hyödyntää hankinnoissaan Porin kaupungin hankintapalveluiden asiantuntemusta. Ulvilan kaupunki edellyttää sopimuskumppaneiltaan lakisääteisten velvoitteiden noudattamista ja tarkastaa tilaajavastuulain mukaiset selvitykset silloin, kun laki sitä edellyttää.

Valtioneuvosto on useissa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelmissa korostanut julkisten hankintojen merkitystä vastuullisen liiketoiminnan edistämisessä. Myös kunnat voivat omilla hankinta- ja sopimuskäytännöillään vähentää työperäisen hyväksikäytön riskejä sekä tukea vastuullisesti toimivien yritysten toimintaedellytyksiä.

Valtuustoaloitteessa esitetyt tavoitteet ovat perusteltuja ja tukevat kaupungin vastuullisen toiminnan tavoitteita. Kaupunki voi kuitenkin toimia vain sille lainsäädännössä kuuluvan toimivallan puitteissa.

Ulvilan kaupunki kehittää toimintaansa seuraavilla tavoilla:

1. Kaupunki varmistaa hankintalain mahdollistamissa rajoissa, että hankinnoissa käytetään työelämän pelisääntöjen, lakisääteisten työnantajavelvoitteiden ja sovellettavien työehtosopimusten noudattamista koskevia sopimusehtoja. Hankintayksikkö voi asettaa työehtoja koskevia velvoitteita hankintasopimuksiin, mutta ehtojen tulee liittyä hankinnan kohteeseen, olla syrjimättömiä, suhteellisia sekä käytännössä valvottavissa.
2. Hankintojen valmistelussa arvioidaan tapauskohtaisesti mahdollisuudet edellyttää tarjoajilta tietoja käytettävistä alihankkijoista sekä lisätä sopimuksiin alihankintaketjujen läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta koskevia ehtoja. Alihankintaketjujen yleinen rajoittaminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman hankintakohtaista perustetta, vaan ehtojen tulee olla hankinnan kohteeseen liittyviä ja hankintalain suhteellisuusperiaatteen mukaisia.
3. Kaupunki kehittää hankintaohjeistustaan siten, että työperäisen hyväksikäytön, harmaan talouden ja ihmiskaupan riskit tunnistetaan nykyistä paremmin erityisesti sellaisilla toimialoilla, joilla riskien tiedetään olevan tavanomaista suurempia. Kaupunki tunnistaa hankintojen valmisteluvaiheessa ne toimialat ja hankintakategoriat, joissa työperäisen hyväksikäytön, ihmisoikeusloukkausten tai työelämän perusoikeuksien rikkomusten riski on tavanomaista suurempi. Tällaisissa hankinnoissa voidaan soveltaa tavanomaista laajempia vastuullisuusvaatimuksia ja sopimusehtoja.
4. Kaupungin henkilöstölle annetaan tarvittaessa ohjeistusta työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan tunnusmerkkien tunnistamisesta sekä menettelytavoista tilanteissa, joissa herää epäily lainvastaisesta toiminnasta.
5. Kaupunki tekee yhteistyötä poliisin, työsuojeluviranomaisten, Verohallinnon, Satakunnan hyvinvointialueen sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa silloin, kun kaupungin

toiminnassa tai hankinnoissa ilmenee epäilyjä työperäisestä hyväksikäytöstä, harmaasta taloudesta tai ihmiskaupasta.

6. Kaupunki seuraa lainsäädännön ja viranomaisohjeiden kehittymistä sekä päivittää tarvittaessa omia hankinta- ja sopimuskäytäntöjään. Vastuullisuusvaatimusten toteutumista seurataan sopimuskaudella riskiperusteisesti silloin, kun hankinnan luonne tai toimiala sitä edellyttää.

Valtuustoaloitteessa esitetyt tavoitteet ovat pääosin toteutettavissa Ulvilan kaupungin hankinta-, sopimus- ja ohjauskäytäntöjen kautta. Kaupunki voi vahvistaa hankintojen vastuullisuutta, lisätä tietoisuutta työperäisen hyväksikäytön riskeistä ja tehdä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Varsinainen työelämän valvonta, rikostutkinta, seuraamusten määrääminen sekä ihmiskaupparikosten torjunta kuuluvat kuitenkin valtion viranomaisille.

Ulvilan kaupunki pitää tärkeänä työperäisen hyväksikäytön, harmaan talouden ja ihmiskaupan torjuntaa sekä huomioi aloitteen tavoitteet hankinta- ja sopimuskäytäntöjensä kehittämisessä.

Valtuutettujen aloitteiden käsittely on kuvattu Ulvilan kaupungin hallintosäännön §:ssä 135.

Valtuustoaloite on oheismateriaalina.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Löfbacka Mikko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää esittää valtuustolle, että valtuusto

- hyväksyy edellä esitetyn vastauksen Ulvilan Vasemmiston valtuustoaloitteeseen työvoiman hyväksikäytön estämiseksi
- päättää todeta valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti esittää valtuustolle, että valtuusto

- hyväksyy edellä esitetyn vastauksen Ulvilan Vasemmiston valtuustoaloitteeseen työvoiman hyväksikäytön estämiseksi
- päättää todeta valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Valtuusto 02.11.2026 § 64
44/00.01.02.02/2026

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti esittää valtuustolle, että valtuusto

- hyväksyy edellä esitetyn vastauksen Ulvilan Vasemmiston valtuustoaloitteeseen työvoiman hyväksikäytön estämiseksi

- päättää todeta valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Valtuusto yksimielisesti

- hyväksyi edellä esitetyn vastauksen Ulvilan Vasemmiston valtuustoaloitteeseen työvoiman hyväksikäytön estämiseksi
- päätti todeta valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.